

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

**ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ:
СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ,
УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

До 220-річчя з дня заснування університету

*Збірник матеріалів
III Міжнародної науково-практичної конференції
(13-14 червня 2024 р.)*

Харків – 2024

Зміст

Передмова..... 7 **СЕКЦІЯ 1. Теоретико-методологічні засади освіти дорослих в умовах трансформаційних змін**

<i>Башкір О.І.</i> Соціальне партнерство як компетентність в освіті дорослих.....	8
<i>Білик В.М., Друганова О.М.</i> Роль навчальної дисципліни «андрагогіка» у професійній підготовці майбутніх викладачів до роботи з дорослими учнями.....	11
<i>Ковальов А.В.</i> Використання зарубіжного досвіду освіти дорослих на прикладі системи вищої освіти Італії.....	16
<i>Комісова Т.Є.</i> Методи регуляції функціональних станів учнів.....	18
<i>Надтока Я.Ю.</i> Стан та перспективи соціального розвитку України.....	21
<i>У Юе, Якімова М.Е.</i> Персоналізація навчання: підходи до визначення суті поняття.....	24
<i>Ялліна В.Л., Дрозд М.П.</i> Персоналізація як підхід до навчання: витоки та сучасність.....	28

СЕКЦІЯ 2. Освіта впродовж життя як сучасна педагогічна парадигма

<i>Беценко Т.П.</i> Значення освіти для самоствердження особистості.....	32
<i>Зелений І.І.</i> Шляхи реалізації принципу «освіта продовж усієї військової кар'єри».....	35
<i>Матковський О.М.</i> Деякі зауваги до організації самостійної творчої роботи хореографів в умовах воєнного стану (з досвіду роботи).....	38
<i>Махова Я.А.</i> Становлення і розвиток неформальної освіти: основні тенденції та перспективи.....	41
<i>Павельчук М.О.</i> Застосування технологій штучного інтелекту задля провадження навчання впродовж життя (на прикладі КНР)..	45
<i>Подворний В.Т., Митцева О.С.</i> Освіта впродовж життя як необхідна умова підготовки майбутніх іт-фахівців.....	49
<i>Собченко Т.М., Федоренко В.В.</i> Використання мемів в освітньому процесі як освітній тренд.....	53

СЕКЦІЯ 3. Освіта дорослих в історії вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки

<i>Васильєва С.О., Агаркова Н.О., У Ді</i> Вплив реформування середньої освіти у КНР на імідж вчителя.....	59
--	----

3. Ситник Й., Юрченко Г. Актуалізація концепції корпоративної соціальної відповідальності в моделі економічного розвитку України. *Економіка та суспільство*. № 24. 2021. С. 26-29.

4. Царьова І. В. Лінгвоцентричний аспект юридичного тексту. *Лінгвістичні студії Linguistic Studies*. 2020. № 39. С. 97–106.

5. Social Progress Index: Executive Summary. Social progress imperative. URL: <https://www.socialprogress.org/?tab=2&code=UKR>.

6. Social progress imperative. URL: <https://www.socialprogress.org/?tab=2&code=UKR>.

УДК 378.016:784](510)

У Юе

e-mail: 583182217@qq.com

Якімова М. Е.

e-mail: m.e.pisotska@hnpu.edu.ua

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТІ ПОНЯТТЯ

Анотація. У статті на основі аналізу нормативної бази з питань освіти, довідкової та науково-педагогічної літератури надано різні підходи до визначення суті понять «персоналізація» та «персоналізація навчання», співвідношення між поняттями «персоналізація» та «індивідуалізація» навчання, виділення їх спільних та відмінних рис, важливих елементів, класифікації технологій персоналізованого навчання, визначення чинників ефективного застосування персоналізації в освітньому процесі.

Ключові слова: персоналізація, персоналізоване навчання, індивідуалізація навчання, суб'єктна позицію здобувача освіти, сучасна освіта, освітній процес.

Abstract. Based on the analysis of the regulatory framework for education, reference and scientific and pedagogical literature, the article presents various approaches to defining the essence of the concepts of «personalization» and «personalization of learning», the relationship between the concepts of «personalization» and «individualization» of learning, highlighting their common and distinctive features, important elements, classification of personalized learning technologies, and

determination of the factors of effective application of personalization in the educational process.

Keywords: *personalization, personalized learning, individualization of learning, subjective position of the student, modern education, educational process.*

Персоналізація навчання є однією з провідних тенденцій у сучасній освіті. Водночас само поняття має різні трактування в науковій літературі, що призводить до неоднозначності у його розумінні. Дослідження підходів до визначення суті поняття «персоналізація навчання» є важливим для створення єдиної теоретичної бази та сприяння узгодженості в його застосуванні.

У Сучасному тлумачному психологічному словнику поняття «персоналізація» визначається як «процес, у результаті якого суб'єкт одержує ідеальну представленість у життєдіяльності інших людей і може виступити в суспільному житті як особистість» [7, с. 331]. У Рекомендаціях щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти персоналізація виділена як одна з чотирьох ключових компетентностей, що необхідні викладачам для роботи в змішаному навчанні та визначена як «здатність створювати навчальне середовище, яке дозволяє студентам реалізувати власні цілі, темп та/або спосіб навчання» [5, с. 16]. Українські науковці визначають термін «персоналізація навчання» як «підхід до освіти, що передбачає індивідуалізацію навчального процесу з метою врахування унікальних потреб, інтересів, стилів навчання та здібностей кожного учня» (О. Чайка); «педагогічну систему з коректно поставленим дидактичним завданням і педагогічною технологією, яка сприяє його розв'язанню, де поставлене дидактичне завдання визначається особливостями особистості здобувача освіти» (Л. Байбородова); «особистісно спрямований процес, у якому в реальному часі відображаються навчальні досягнення здобувача освіти і доступні широкі можливості керування напрямом освіти, а також реалізуються відповідні педагогічні стратегії для досягнення мети навчання» (С. Якубов); «процес уособлювання навчання, надання йому властивостей конкретної людини, її потреб і можливостей, створення освітнього процесу для кожної конкретної особистості» (Р. Жога); організацію освітнього процесу «з урахуванням панівних здібностей того, хто навчається, яка дає змогу створювати оптимальні умови для реалізації можливостей кожного здобувача освіти» (А. Кондратенко), «за персональними навчальними планами,

програмами та іншими складовими відповідної педагогічної технології» (М. Гузик).

Г. Корчова серед важливих елементів персоналізованого навчання називає: створення механізмів розвитку неповторності особистості кожного студента, обґрунтування персоналізованого психолого-педагогічний супроводу освітньої траєкторії здобувачів освіти; формування їх позитивної мотивації до навчання, готовності до досягнення власних цілей навчально-пізнавальної діяльності, здатностей до науково-пошукової та дослідницької діяльності; надання студентам можливості персоналізованого вибору освітніх програм, навчальних дисциплін, інформаційних ресурсів, засобів навчання, форм звітності та самоконтролю; розширення можливостей освітньої мобільності студентів у контексті формального, неформального й інформального навчання; сприяння переростанню процесу навчання в персональний контакт «викладач – студент» тощо [1, с. 61].

Наголошуючи на спільних рисах персоналізації та індивідуалізації навчання (зосередження на урахуванні потреб та можливостей здобувачів освіти для забезпечення індивідуального підходу до навчання; гнучкість у виборі змісту, методів, темпу навчання; підвищення ефективності освітнього процесу за рахунок кращої відповідності освітніх стратегій індивідуальним особливостям студентів), науковці вбачають розробку питання персоналізації навчання логічним продовженням розвитку ідеї його індивідуалізації та підкреслюють, що саме «розуміння необхідності врахування індивідуальності всіх суб'єктів навчання, розгляд останнього як процесу взаємозбагачення особистостей привели науковців до ідеї персоналізації навчання, розвитку тих, хто навчається та тих, хто навчає в процесі реалізації не тільки пізнавальної потреби, але й потреби в представленості в життєдіяльності інших людей» [4, с. 219]. У зв'язку з цим традиційні підходи до розгляду змісту поняття «індивідуалізація навчання» з акцентом на урахуванні індивідуальних особливостей здобувачів освіти поступилися місцем акцентуванню на: формуванні цілісної індивідуальності (О. Братанич, А. Воврик, Ю. Лук'янова, Ю. Олексін, О. Пехота), допомоги студентам у саморозвитку та самореалізації (В. Володько, М. Солдатенко, Ю. Лук'янова), виборі за власними бажаннями і можливостями індивідуальної орбіти навчального перебування у ЗВО (О. Невмержицький), орієнтації на врахування індивідуальних особливостей кожного учасника освітнього процесу (В. Володько, Т. Годованюк, М. Солдатенко) [3].

І все ж таки в якості відмінних рис персоналізації від індивідуалізації навчання науковці називають суб'єктну позицію студента у персоналізованому навчанні, його активну роль у виборі всіх компонентів навчання (постановки мети, визначення показників успіху, вибору змісту освіти тощо) (Е. Бажміна, О. Братаніч, Ю. Красильник, Г. Локарєва, Д. Баклі (D. Buckley), Б. Брей (B. Gray), Л. Вілсон (L. Wilson), К. Маккласкі (K. McClaskey); зв'язок персоналізації навчання з його виховним аспектом, здійснення здобувачем освіти набуття свого Я через знання й персоналізацію свого Я в оточуючих, здобуття поваги, авторитету серед своїх сокурсників (О. Братинич); взаємозбагачення в процесі навчання його суб'єктів, встановлення, вдосконалення і розширення зв'язків між ними (О. Братаніч, Р. Жога, М. Пісоцька).

Я. Сікора технології персоналізованого навчання розділяє на наступні групи: технології, що забезпечують самостійне визначення здобувачем освіти мети навчання (технології форсайт-проектування та контекстнокомпетентнісного навчання); технології, що забезпечують вибір темпу та рівня засвоєння навчального матеріалу («перевернутий клас», веб-квест); технології, які забезпечують побудову індивідуальної траєкторії навчання (індивідуальний навчальний план, онлайн-курси тощо); «наскрізні» технології, у яких представлені всі ознаки персоналізованого навчання в сукупності (практико-орієнтовані кейси, метод проектів) [6, с. 340].

Е. Бажміна та Г. Локарєва визначають такі чинники, що сприяють ефективному застосуванню персоналізації в освітньому процесі: технологічні досягнення у світі, які постійно оновлюються, вдосконалюються; інтенсифікація освітнього процесу; індивідуальний підхід у навчанні відповідно до особистих запитів студентів; зростання потреб студентів у більшій продуктивності з мінімальними затратами праці; урахування потреб студентів у комфортних умовах при оволодінні новими компетенціями [2, с. 193].

Список бібліографічних посилань

1. Корчова Г. Персоналізоване навчання як науково-методична проблема у професійній освіті. *Професійна освіта*. 2022. Вип. 5(136). С. 61–65. DOI <https://doi.org/10.32782/1995-0519.2022.5.8>
2. Локарєва Г. В., Бажміна Е. А. Персоналізація в освіті: управління студентами власною траєкторією навчання засобами цифрових технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 86. №6. С. 187–207

3. Пісоцька М. Е. Індивідуалізація навчання: понятійно-категоріальний аналіз. Педагогіка та психологія: зб. наук. пр. Харків: Смугаста типографія, 2015. Вип. 50. С. 19–29.

4. Пісоцька М. Е. Індивідуалізація навчання студентів природничо-математичних спеціальностей у вітчизняних вищих педагогічних навчальних закладах другої половини ХХ – початку ХХІ століття: теорія та практика: монографія. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2018. 533 с.

5. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanonavchannia-bookletspreads-2.pdf>

6. Сікора Я. Б. Персоналізація як підхід до навчання майбутніх ІТ-фахівців. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/38371/1/Modern-Approaches-to-Problem-Solving-in-Science-and-Technology-Nov-15-17-Warsaw-Poland-339-341.pdf>

7. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2007. 640 с.

УДК 378

Ялліна В.Л.

e-mail: yallinavika@hnpu.edu.ua

Дрозд Д.П.

e-mail: yallinavika@hnpu.edu.ua

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ ЯК ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ: ВИТОКИ ТА СУЧАСНІСТЬ

Анотація. Стаття присвячена одній з найбільш актуальних на сьогоднішній день тем – персоналізованому підходу в освітньому процесі. Ідея персоналізованого підходу існує вже багато століть, однак саме останніми роками ця концепція стала широко впроваджуватися у процес навчання та широко обговорюватися в науково-педагогічному співтоваристві, оскільки сучасні технології дозволили запропонувати по-справжньому індивідуалізовану освіту у великих масштабах.

Ключові слова: навчання, персоналізований підхід, природні нахили, здібності учнів

Abstract. The article touches upon one of the most relevant topics of today – the topic of a personalized approach in the educational process. The